

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор”

Тема на дисертацията: „Изучаване на руски език с помощта на автентични текстове: теория и практика“

Докторант: Росица Боянова Хаджигеоргиева

Рецензент: доц.д-р Ирина Тончева Георгиева

Докторант Росица Хаджигеоргиева е разработила дисертационен труд /докторска теза/ към катедра “Методика” на Факултет по славянски филологии – СУ “Св.Климент Охридски”.

Дисертационният труд съдържа 148стр. Библиографията наброява 116 литературни източници. Изследването включва: Увод с мотивация за избор на тема, обект и предмет на изследването, цели и задачи, както и изследователски процедури. Следва изложение с: 1) Теоретична част; 2) Определение и анализ на понятията **автентичен текст, учебен текст, адаптиран текст**; 3) **Автентичният текст в обучението по руски език като втори чужд за формиране на умения за комуникация на нива А1-А2**. Работата завършва с Изводи, Заключение и Библиография .

Актуалност на разработвания проблем

Разработваната тематика е актуална и дисертабилна най-малко в две направления. На първо място – извършва се изследване на текстове, които насочват към естествено общуване, провокират креативност и ангажират емоционално обучаемите в учебния процес, т.е. *автентичните текстове*. На второ място – автентичните текстове се характеризират като актуални, отразяващи съвременната комуникативна практика и са подходящи за създаване на лингвистични, социокултурни и дискурсни компетентности у учащите се.

По дадената тема Росица Хаджигеоргиева работи вече не една и две години, тя има дългогодишна преподавателска практика и поради тази причина анализът и изводите, които прави в изследването си, се базират не само на теорията, но и на солидния ѝ практически опит с ученици, изучаващи руски език.Неведнъж с нея сме

коментирали тази тема и знам с каква всеотдайност и дълбок интерес е подхождала към въпроса за автентичния текст и неговото място в чуждоезиковото обучение.

Изборът на тема е амбициозен и сполучлив, защото съвременните учебници и помагала най-често са базирани на *учебните текстове* като ключова единица за обучение на основните видове речева дейност, докато практиката показва, че тези текстове в процеса на обучение по чужд език най-често не успяват да отразят функционирането на езика в реалността. Аз, като преподавател, напълно се присъединявам към това твърдение. Като следствие това води до липсата на връзка между съдържанието на учебния текст и реалността и намалява мотивацията им за учене. Конкретните задачи, които си поставя Хаджигеоргиева, и с които, според моето мнение, се справя успешно, са да определи съдържателния обем на термина *автентичност* и да набележи характеристиките, позициониращи го като една от ценностите на човешкото битие; също така да анализира съществуващите подходи в изучаването на *текста и основните класификации* на понятието *автентичен текст* в методически аспект; както и да определи съотношението между понятията *учебен текст и автентичен текст*.

Литературна осведоменост на докторанта

Авторката е извършила преглед и анализ на огромен брой литературни източници /над 116/, като всички са цитирани коректно. Изложението е на ясен научен език и стил, който на места изисква незначителни корекции. Материалът е анализиран аналитично, с необходимия професионален поглед и показва много добра осведоменост и ерудираност на дисертанта. Използваните литературни източници са от широк времеви диапазон – от 1974 до 2017г., което дава изчерпателна информация за изследователската тема.

Цели и задачи /стр.10-11/

Целта е дефинирана коректно, задачите са конкретни и детайлизират и поясняват етапите на изследването. Те са в съответствие с обекта, предмета и целта на дисертационния труд. Целта и задачите логично свързват отделните етапи и очакваните резултати.

Изследователски процедури и методи

Описани са поотделно групи методи: синтез на теоретични фрагменти, съдържащи позовавания на понятието *автентичен текст*; анализ и описание на учебни материали; провеждане на експериментално обучение; анкетиране. Хаджигеоргиева

използва няколко изследователски принципа, позволяващи изучаване на езика и текста в широк диапазон, а именно това са антропоцентричния, функционалния и текстоцентричния принципи.

В **Първа глава** на Изложението си авторката защитава тезата, че всяка проява на автентичност, разгледана в различните области на науката, разкрива специфичните възможности на автентичния текст в обучението по чужд език като достъп до уникалното, „единственото и неповторимото“, до изключителното езиково и социокултурно пространство.

Във **Втора глава** автентичността в контекста на чуждоезиковото обучение получава ценност, според Хаджигеоргиева, защото помага за опознаването на други култури, традиции, дейности и хора. С настоящия обзор авторката обосновава закономерността и необходимостта от диференциран подход към текста в обучението по чужд език. Дескриптивният обзор дава основания за ясно разграничаване на формалните, семантичните и функционалните аспекти, за да могат обучаемите да откриват връзката между тях в конкретен контекст или дискурс. В същото време според докторантката най-подходящият подход в обучението на възрастни е този, в който може да се проследи семантичната и функционалната взаимовръзка между езиковите средства и езиковите единици в текста .

В **глава III** авторката очертава перспективите за развиване на методическия потенциал на автентичния текст и откроява образователните възможности *в началните етапи* на изучаване на чужд език. За мен е напълно логичен фактът, че автентичния текст почти не се използва на нива А1-А2, като автентичните дидактични материали имат своето място и не са пренебрегнати в обучението по руски език на по-високите нива на обучение (В1-В2). Хаджигеоргиева е много добре запозната с литературата, което ѝ помага да анализира съдържателния обем на понятията автентичен и учебен текст и класифицира всяка от трите категории текст: автентичен, учебен и адаптиран. Добро впечатление прави съпоставянето на учебен и автентичен текст в рамките на тази глава, чрез което тя достига до същността на понятието автентичен текст и неговото определение, а съдържанието на понятията *автентичен* и *адаптиран* текст използва в практическата част за анализа на проучване, проведено сред преподавателите-русисти. В края на главата авторката прави генералния извод, че при хронологичното проследяване на развитието на понятието *автентичен текст* през погледа на методиката на обучението за последните години става очевидно, че значението и

смисълът на неговото използване се разпространяват вече не само върху текста, а и върху правдоподобните задачи, които подготвят възприемането на автентичната ситуация и автентичния език. Както съвсем справедливо заключава авторката, ценност получават текстовете, спомагащи за изграждане на умения и нагласи за общуване на чужд език, които интригуват и провокират когнитивните нагласи на индивида.

В Трета глава особен интерес за мен предизвика методът case study с курсанти от Академията на МВР. Целта на метода е да проучи възможността посредством обучение с автентичен текст да се повиши нивото на комуникативна компетентност и да се създадат предпоставки за полезна межкултурна комуникация, както и редица допълнителни цели. Но основната за мен остава първата, другите, по мое мнение, не са съществени за целите на чуждоезиковото обучение. На стр.108 докторантката ни запознава с участниците в анкетата, които са 12 на брой, като те са доста разнородни по отношение на владеенето на чуждия / в случая руския/ език. За един от тях това е майчин език, други трима са изучавали езика в средното училище и имат някакви познания и останалите 8 са на начално /първо ниво.Трудно ми е да преценя дали това може да нарече представителна извадка, но се доверявам на обобщенията и заключенията на Хаджигеоргиева, най-важните от които са: 1/анкетираните успяват да извлекат от автентичните текстове необходимата информация и да я коментират; 2/уменията за работа с автентичен текст спомагат за самостоятелното справяне с поставените задачи, свързани с разбиране и интерпретация.

Не знам защо докторантката смята, че подборът на автентични текстове на всяка отделно взета аудитория не е задължително условие за положителен резултат /стр.124/. Аз съм на противоположно мнение и считам, че подборът на съвременни актуални текстове в каквато и да е аудитория е необходимо условие за положителен резултат. Интерес поражда и резултатите от анкетата на стр.126-138.

Изводи и заключение /стр.138-140/

Изводите следват логическото изложение на изследването, като дават недвусмислен отговор на заявените цели и задачи на научната разработка. Те са ясни, коректни и точни. Изводите обобщават на теория и на практика изследователските задачи за изучаването на руски език с помощта на автентични текстове.

Приноси на дисертационния труд /стр.141/

Приносите на дисертационния труд са шест на брой и са обединени в две направления – научни приноси и научно-приложни .

Научните приноси подчертават оригиналните изследвания на автора, а приложните аспекти на дисертацията са изведени от методиката на ситуативното обучение.

Научни публикации

Представени са заглавия на публикувани 3 научни публикации, като всяка една от тях е по темата на дисертацията.

Смятам, че представените публикации по темата на дисертацията покриват в много по-голяма степен изискванията за научна продукция.

Приложение-анкета /стр.126-137/

Приложението или анкетата съдържа конкретен учебно-лингвистичен материал, онагледяващи графики, илюстриращи конкретните задачи, които си поставя авторката в гл.2 и 3.

Автореферат

Авторефератът съдържа 33 страници. Структуриран е много добре, съдържа обобщени данни и научна интерпретация на получените резултати. Изводите и приносите отговарят на същите от дисертационния труд. Считам, че авторефератът отговаря на всички необходими изисквания. Бих предложила авторефератът да съдържа кратко резюме на руски и английски език.

Забележки и препоръки

Към представения за рецензиране научен труд могат да бъдат отправени редица критични бележки, които не променят актуалността и значимостта на получените приноси.

1. По мое мнение работата на Хаджигеоргиева само би спечелила, ако авторката по-ясно изрязава своята позиция и откроява по-смело своето лично виждане, когато прави преглед на основните методологични концепции.
2. На стр.111 се говори за използвани в анкетата автентични текстове, но не става ясно откъде са взети те, не е ясен принципът, по който те са подбрани.
3. Препоръчвам на докторантката да бъде по-прецизна, когато превежда текстовете от руски на български, особено когато това се отнася до наименованията на тези

текстове. Имам предвид на стр.111 текста „Доходный дом на Кузнецком мосту“, като точният преводът на заглавието му на руски език е „Страда, предназначена за рентиерство“ и някои други неточности.

4. Както вече споменах по-горе бих предложила авторефератът да съдържа кратко резюме на руски и английски език.

Заключение

Работата на Росица Хаджигеоргиева е написана с научен професионализъм и с много добро познаване на литературата по темата. Дисертационният труд е оригинален и дело на автора.

С пълна убеденост предлагам на членовете на уважаемото Научно жури да присъдят на Росица Боянова Хаджигеоргиева образователната и научна степен „Доктор“.

София, 28.02.2019г.

доц.д-р Ирина Георгиева